

Durdík, Tomáš; Chotěbor, Petr

Projevy přímého působení francouzské stavební huti v české architektuře feudálních sídel 14. století

Archaeologia historica. 1993, vol. 18, iss. [1], pp. 225-237

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/140053>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Projevy přímého působení francouzské stavební huti v české architektuře feudálních sídel 14. století

TOMÁŠ DURDÍK—PETR CHOTĚBOR

Výjimečným nebo spíše výjimečně dobře doloženým příkladem zásahu cizího uměleckého prostředí do české stavební produkce je činnost francouzských stavitelů ve službách posledního pražského biskupa Jana IV. z Dražie. Jde o skutečnost v odborné literatuře již delší dobu známou (doposud se nejsiřejí touto problematikou zabývali Dobroslava a Václav Menclovi, kteří mj. také uskutečnili rozsáhlé výkopy na hradě v Dražicích); my se v rámci tohoto příspěvku chceme pokusit o podrobnější hodnocení prvků či vlivů, které toto působení přineslo.

Biskup Jan IV. z Dražie pobyl nuceně 11 let v jihofrancouzském Avignonu, odkud se do Prahy vrátil r. 1329. O tři léta později povolal z Avignonu mistra Viléma, který se dostavil se třemi spolupracovníky, aby započal stavbu mostu v Roudnici. Během roku postavili dva pilíře a klenutý oblouk; na této stavbě zaučili domácí kameníky a zedníky natolik, že se sami opět vrátili do Francie. Činnost, která se Francouzům připisuje vedle stavby mostu, je tak rozsáhlá, že je snad vyloučeno, aby ji tak malá skupina lidí v tak krátkém čase zvládla. Kromě části kláštera v Roudnici je to zejména kostel ve Velkém Pálci, přestavba hradů v Roudnici a Dražicích a palác tvrze v Li-

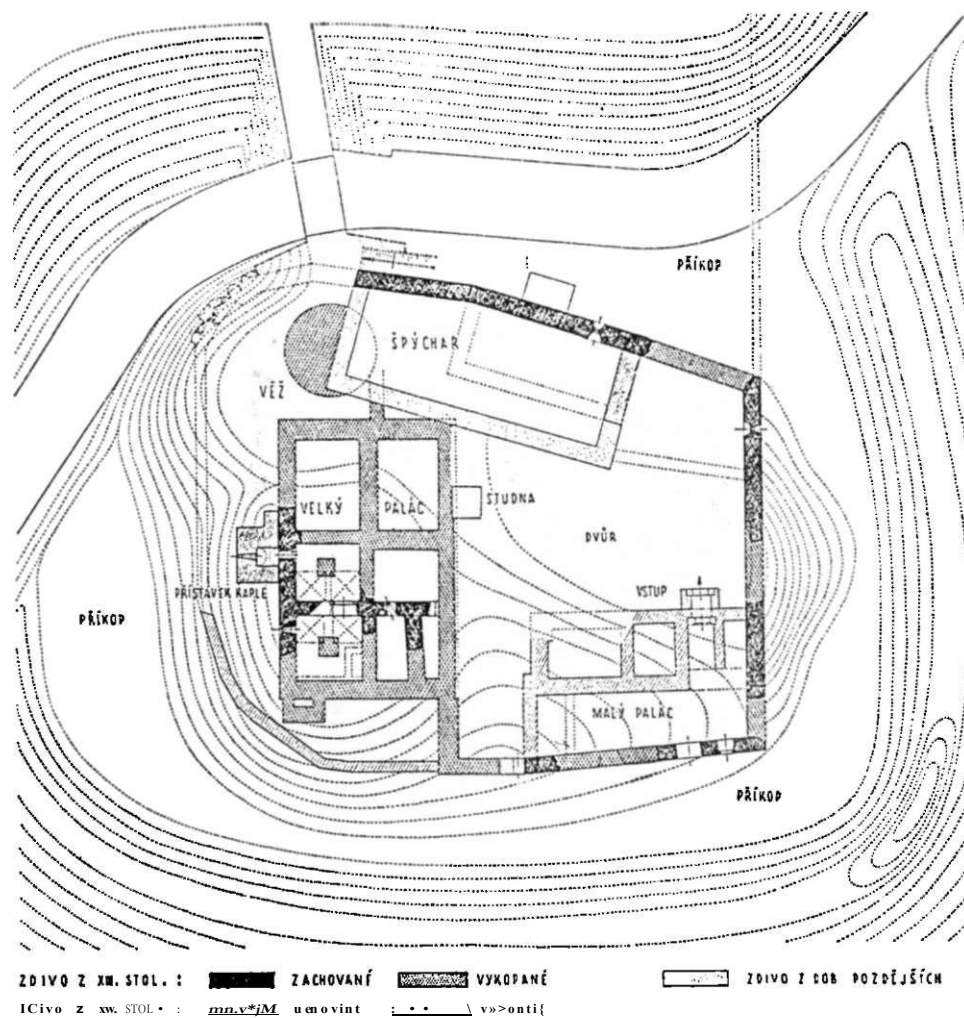

Obr. 1. Dražice, hrad, okr. Mladá Boleslav. Zříceniny hradu s torzem velkého paláce v popředí v době výstavby nové silnice v r. 1940. Foto D. Menclová.

tovicích. O francouzsky orientovaném pojetí těchto staveb a o neobvyklém detailu přitom není nejmenších pochyb.

Francouzská stavební huť se velmi výrazně zapsala kromě prakticky neznámé přestavby biskupského hradu v Roudnici (Durdík—Bolina, v tisku) do podoby Janova rodového sídla — hradu v Dražicích. Z této zajímavé dispozice (obr. 1,2) nad pravým břehem Jizery se dodnes dochovala výrazná zřícenina, k jejímuž poznání, které však stále nedosahuje potřebné hloubky, přispěl i výkop manželů Menclových v roce 1940 (terénní poznámky a bohužel nedostatečná dokumentace, viz Mencl 1940), z jehož výsledků při svém hodnocení vycházela i D. Menclová (1976 1, 2).

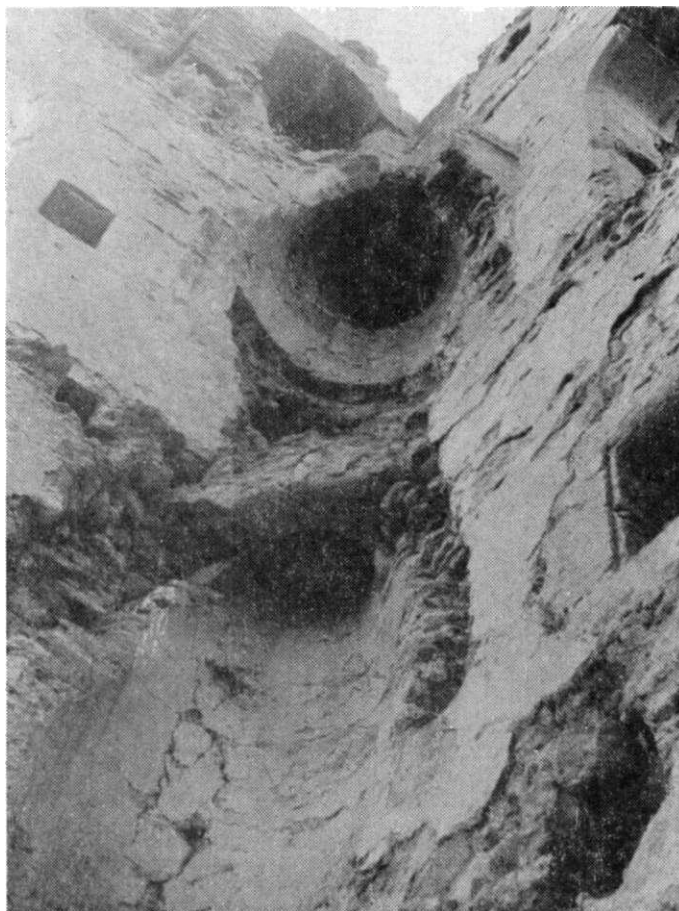
Dražice nebyly žádnou novostavbou. V době, kdy sem přišli francouzští mistři, zde stál výstavný hrad, založený v polovině 60. let 13. století Rehníkem z Dražie a stavba se táhla až do prvních dvou desetiletí 14. století. Vznikl tak zajímavý a v dobovém kontextu méně obvyklý hrad vycházející ze základního bergfritového schématu

Obr. 2. Dražice, hrad, okr. Mladá Boleslav. Půdorys hradu podle D. Menclové.

(k hradní typologii 13. století např. Durdík 1978). Na jeho podobě se jistě podepsalo i staveniště na hraně říční terasy, kde hradní jádro lichoběžného obrysu obíhal na všech stranách okružní příkop. V exponovaném nároží čelní strany stál zřejmě volně za obvodovou hradbou subtilní válcový bergfrit. Palác se však nenacházel v nejchráněnější poloze nad strání nad Jizerou, ale zaujal boční stranu dispozice za bergfritem. Od počátku byl dvoutraktem minimálně se dvěma místnostmi zaklenutými čtyřmi poli křížových kleneb na střední sloupy a jednu prostou zaklenutou valeně. K jedné ze štítových stěn přiléhal i nejspíše záchodový přístavek. Dvoutraktové řešení je mezi paláci našich raněgotických hradů (pochopitelně mimo paláce s arkádovými ochozy) značně neobvyklé, i když jistě nejspíše ne zcela ojedinělé (podobně byl nejspíše řešen i palác hradu Litice u Plzně).

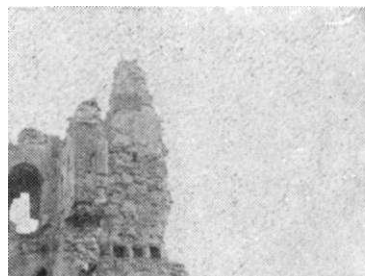
Palác, bergfrit i obvodová hradba s cimbuřím byly provedeny z lomového kamene. O ostatní zástavbě rozměrného nádvoří jsme dosud informováni značně fragmentárně. O její existenci kromě nelogického situování paláce svědčí i okénko v severní hradbě a základ nejspíše nádvorní zdi čelní budovy vykopaný manželzy Menclovými. Značně nejasný zůstává i vztah velkého paláce a věže k obvodovým hradbám.

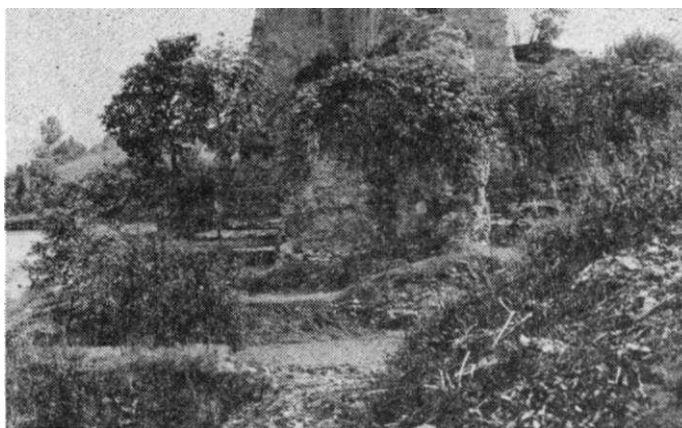
Obr. 3. Dražice, hrad, okr. Mladá Boleslav. Zbytek velkého paláce v pohledu z nádvoří, stav v r. 1940. Foto D. Menclová.

Celek působí spíše dojmem, jako by palác z obrysu vymezeného hlavní hradbou vyčníval a věž stála též již mimo. Jejich obraně by pak sloužila nepříliš silná parkánová hradba, navazující na nároží hradby hlavní.

Francouzští mistři, kteří roku 1333 na Dražice přišli, měli tedy již nesporně danou základní dispozici. Již tak dosti výjimečný hrad přestavěli ve velkolepou residenci, přičemž ve značné míře využili stávajících konstrukcí. Jejich činnost jsme díky vysokému dochovanému střepu zdíva schopni nejlépe sledovat na velkorysé přestavbě velkého paláce (obr. 3). Jeho půdorysný rozsah se zvětšil pouze nepatrně přístavbou nevelké čtverhranné věže ke středu jižního průčelí, ze staré stavby zůstalo včetně dispozičního řešení zachováno přízemí, eventuálně část prvního patra. Všechna vyšší podlaží byla postavena znovu. Přestože se z nich dochoval pouze zmíněný nevelký fragment, není pochyb o tom, že jejich výtvarnému řešení byla věnována maximální pozornost. Všechny posuzované prostory s výjimkou valené zaklenutého přízemí a prvního patra věže a kaple v jejím druhém patře byly plochostropé. Z vybavení prvního patra se dochovaly v jedné místnosti pozůstatky krbu (obr. 4), obdélná skříňka ve zdi a pozůstatek okénka, stejně jako zbytek okénka kobky ve věži. Hlavní obytné

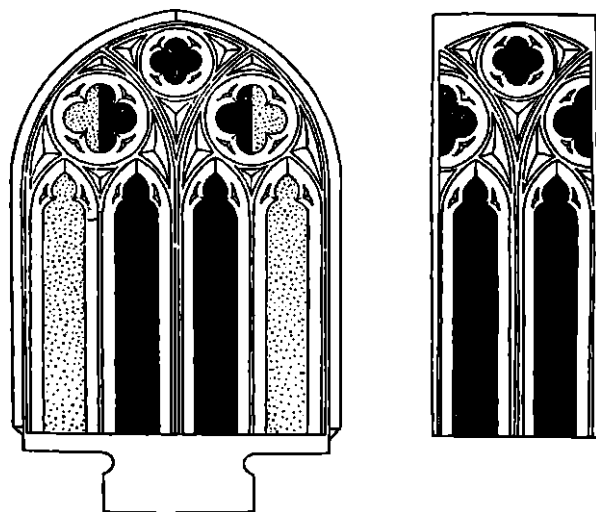

g ti/l

Obr. 4. Dražice, hrad, okr. Mladá Boleslav. Zbytky krbů v 1. a 2. patře velkého paláce, stav v r. 1982. Foto T. Durdík.

a reprezentační prostory se nacházely v úrovni druhého poschodí. Palác se zde navenek v dochovaném fragmentu otvíral nesmírně zajímavými okny (obr. 5, 6) v hrotitých výklencích se sedátky. V pohledu z interiéru byla celá okenní stěna pojednána jako komplikovaná kružba, provedená však z větší části jako lípaná. Vlastní okenní otvor

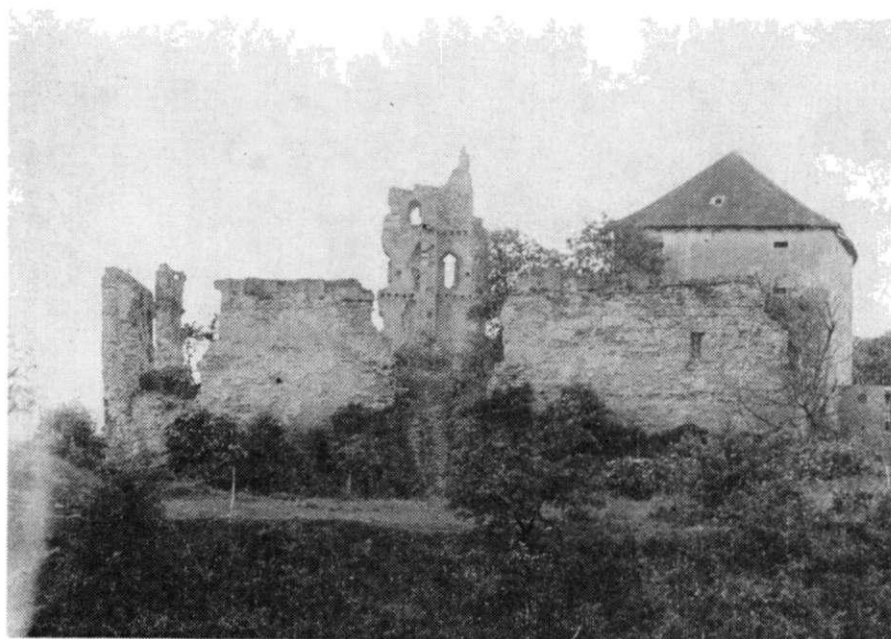
Obr. 5. Dražice, hrad, okr. Mladá Boleslav. Kresebná rekonstrukce okna ve 2. patře velkého paláce podle V. Mencla.

Obr. 6. Dražice, hrad, okr. Mladá Boleslav. Okno ve 2. patře velkého paláce v pohledu zvenčí, stav v r. 1982
Foto T. Durdík.

Obr. 7. Dražice, hrad, okr. Mladá Boleslav. Zbytky kaple ve 2. patře věže přistavěné k velkému paláci, stav v r. 1940. Foto D. Menclová.

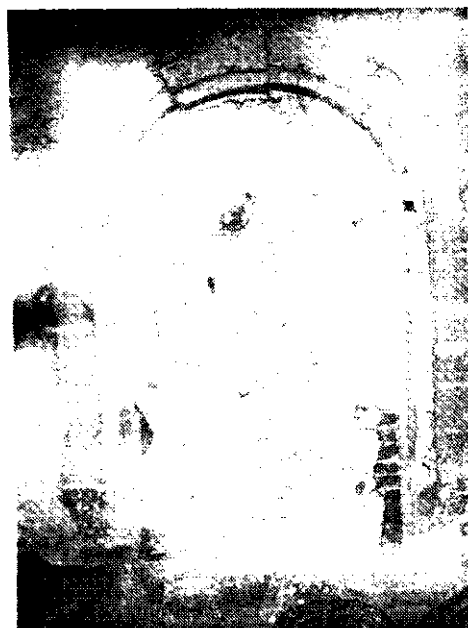

Obr. 8. Dražice, hrad, okr. Mladá Boleslav. Celkový pohled od severu. Vlevo v popředí zbytky malého paláce, v pozadí torzo velkého paláce, vpravo novověká sýpka v cele hradu. Stav v r. 1940, foto D. Menclová.

Obr. 9. Litovice, tvrz, okr. Praha-východ. Jižní stěna paláce s gotickými detaily. Foto T. Durdík.

Obr. 10. Litovice, tvrz, okr. Praha-východ. Severní vstupní portál (druhotně umístěný) s dražickým znakem. Foto T. Durdík.

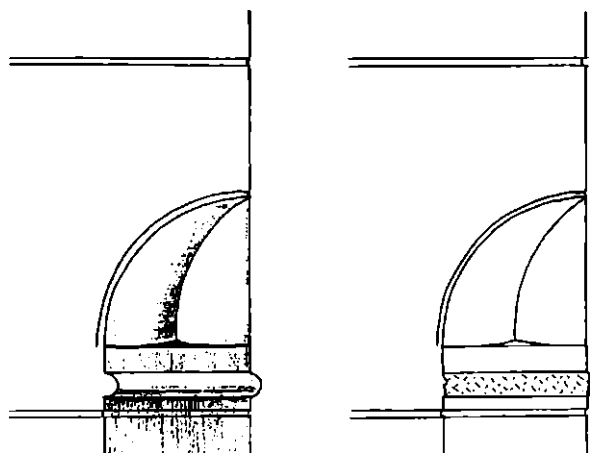
Obr. 11. Litovice, tvrz, okr. Praha-východ. Zazděný portál v úrovni 1. patra tvrze. Foto T. Durdík.

tvořilo pouze střední pole rozdělené středním prutem. Tak se též okna jevila zvenčí. Kromě těchto nejvýraznějších detailů francouzského původu ve zbytku druhého patra nalézáme pozůstatky dalšího krbu (obr. 4), portálu, skříňky ve zdi a především torso drobné kaple ve věži (obr. 7). Vcházelo se do ní bohatě a jemně profilovaným portálem lemovaným plastickou římsou s kraby a kytkou rozepjatou mezi štíhlými fialami. Kaple osvětlována nevelkými hrotitými kružbovými okny měla křížovou klenbu. Z jejího vybavení si dosud můžeme prohlédnout nevelké sanktuárium s kružbovým závěsem. V úrovni třetího patra nacházíme velmi zajímavou situaci. Ve východní části dochovaného torsa je jasně patrný charakteristický otisk roubené komory, kterou však od příčné zdi oddělovala úzká chodbička. Chodbičku, stejně jako interiér věže, osvětlovalo obdélné okénko uzavřené slepou kružbou.

Za Jana IV. z Dražie se stavělo i v ostatních částech hradu. Pracovalo se zde s cihlami, které hojně užívali i při přestavbě velkého paláce. Dílem této doby je především malý palác v severovýchodním nároží hradu (obr. 8), rovněž dvoutraktový, osvětlovaný velkými obdélnými okny podstatě jednoduššího provedení, avšak s analogickým jemným pojetím profilace.

Nadvýšen byl celý průběh obvodové hradby; v cihelné nadezdívce se dosud velmi dobře rýsují zuby staršího cimbuří. Stavělo se i při čelní, západní straně hradu. Naše vědomosti však pro tento prostor zůstávají velmi fragmentární.

Jako celek představoval hrad v Dražicích po přestavbě za Jana IV. z Dražic mimořádně výstavný a reprezentativní objekt. I do řešení nově budovaných částí

Pl.1

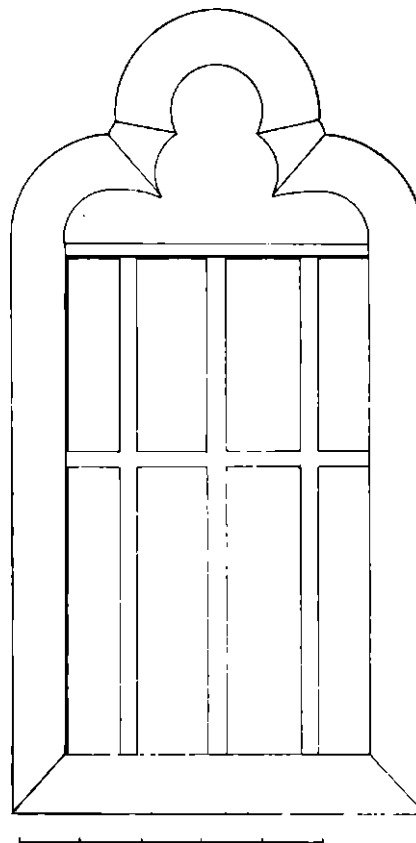

Obr. 12. Ltvovice, tvrz, okr. Praha-východ. Úprava vnějšího nároží paláce — vpravo dochovaný stav, vlevo pokus o rekonstrukci.

však pronikly, nejspíše v důsledku nutnosti respektování místních podmínek či přání stavebníka prvky francouzskému prostředí zcela cizí, jak názorně dokládá aplikace charakteristické středoevropské roubené komory v třetím patře paláce. Z hlediska celkové dispozice bychom těžko mohli nalézt analogie se soudobou hradní produkcí vlasti mistra Viléma. Tato skutečnost zvláště vynikne, uvědomíme-li si, že pokud jsou pozorováni V. Mencla správná, je staršího, a tudíž spíše i domácího původu i jediný výjimečný dispoziční jev, totiž nápadně bohatá dvoutraktová dispozice velkého paláce. Činnost nebo přímý vliv francouzské huti je tak na Dražicích fakticky doložitelná prakticky pouze díky známému architektonickému detailu. V této sféře též nepochybně leží i hlavní přínos lokality vývoji české gotické architektury. Jedná se tedy o přesně opačný případ než jakým byl import výsledků hradní reformy kapetovského krále Filipa Augusta ve 13. století (Durdík v tisku), kdy předmětem importu bylo především dispoziční schéma a stavbu samu pak včetně dílčích technických řešení a výtvarného detailu prováděly zřejmě spíše domácí hute.

Na rozdíl od hradu Dražice nejde u tvrze v Litovicích o přestavbu staršího sídla. Na základě písemných zpráv se sice předpokládá existence tvrze již v r. 1266 — za téhož Řehníka, který založil Dražice, dochovaný palác tvrze však neobsahuje zdivo nebo prvky starší než z 1. pol. 14. století a je tedy nepochybně novostavbou na místě sídla staršího.

V posledních letech intenzivně pokračuje podrobný stavebně historický průzkum litovické tvrze (Rykl 1984), spojený se sondáží. Jeho cílem je v maximální míře odhalit

Obr. 13. Litovice, tvrz, okr. Praha-východ. Okénko obdélného tvaru s kružbovým motivem na tympanonu (jižní stěna, úroveň přízemí). Mříž je rekonstruována podle dochovaných otvorů.

architektonickou podobu tvrze ve 14. století a rekonstruovat nedochovanou vnitřní dispozici stavby. V návaznosti na tuto činnost, již se systematicky věnuje M. Rykl a jejíž výsledky budou nepochybně publikovány, pokračovala rovněž kresebná dokumentace. Jednak je potřeba zachytit dochovanou podobu ohrožených detailů, jednak bylo zjištěno, že publikované kresby článků a profilací neodpovídají zcela skutečnosti (Wirth 1907, 94-97).

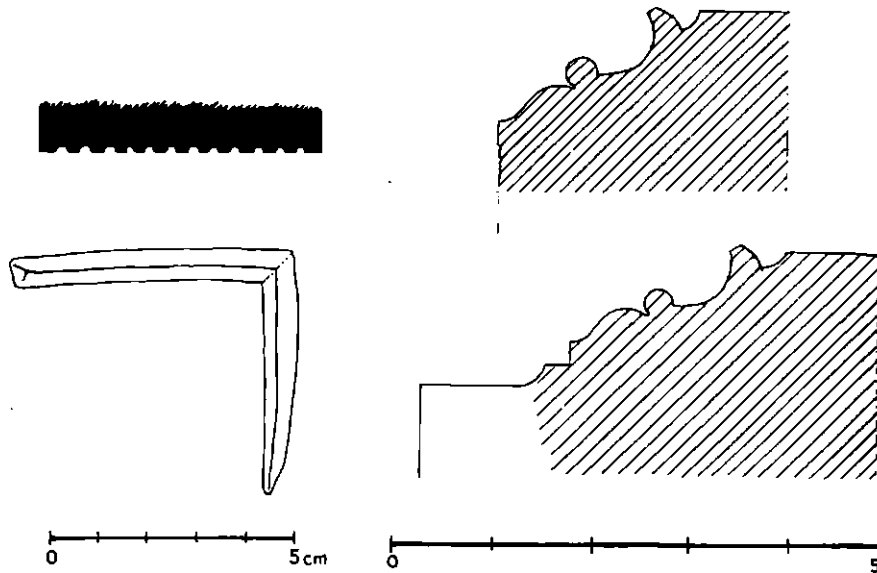
Základní půdorysná podoba paláce netvoří sice výjimku v prostředí českých tvrzí, některé detaily dispozice však výjimečné jsou. Týká se to zejména obou rizalitů, z nichž jižní obsahoval točité schodiště a předsíňku, u západního pak byla nedávno sondáží M. Rykla prokázána funkce záchodového přístavku. Podobné obohacení základní hmoty palácové stavby není v Čechách v té době běžné. Pokud jde o dispoziční a hmotové uspořádání, nemá stavba v Čechách mezi tvrzemi rovnocennou analogii, a to nejen v době svého vzniku, ale ještě dlouho potom. Dispoziční řešení ovlivnila zřejmě účast francouzských stavitelů, neboť právě ve Francii lze na celé řadě obytných staveb opevněných sídel najít velmi členité, rizality a věžemi obohacené půdorysy (např. Salch 1979).

Výjimečnost litovické tvrze však spočívá zejména v architektonických detailech, které jsou výrazně tvarově odlišné a v prostředí tvrzí perfektně kamenicky provedené. Dochovala se řada ostění, z nichž některá byla nově objevena díky sondážím. Nejmenšími otvory byla malá kruhová větrací okénka v záchodovém rizalitu. Větší obdélná okna v úrovni přízemí a 1. patra jsou po obvodě jednoduše široce okosená, některá však mají nadpraží ve formě tympanonu se slepou kružbou. Mezi nimi vyniká větší okno s kružbou pětilistou, jehož podobu lze rekonstruovat včetně původní mříže (obr. 13). Skutečná kružbová okna nacházíme v přízemí (jednoduchá hrotitá s nosy) a v 1. patře, kde kromě dvou kruhových okének s trojlistem bylo i hrotité okno se složitější, avšak nedochovanou kružbou. Dochované celky i fragmenty portálů ukazují půlkruhové zaklenuté vstupy i prosté obdélné a rovněž 2 varianty obdélného portálu s půlkruhovým tympanonem. **Tyto** prvky byly užity v drobném, ale bohatě vybaveném **prostoru** předsíň vřetenového schodiště ve 2. patře (obr. 16). Co do profilace jsou nejsložitější ostění dvou velkých oken jedno je hrotité, nečleněné, druhé bylo obdélné s kamenným křížem (obr. 15). Litovické **detaily** jsou až na hlavici pilíře pod klenbou (pískovec) všechny z jemné **opuky** s velmi dobře dochovanými stopami opracování nástrojem s malými jemnými zuby (obr. 14).

Tvrz v Litovicích je svým vybavením a architektonickými detaily naprostou výjimkou mezi českými tvrzemi až do pozdního středověku (Chotěbor 1992). Již při prostém výčtu dochovaných detailů je nápadná shoda s dražickým hradem. Okénka se slepou kružbou v nadpraží, větší otvory se složitou jemnou profilací, skříňky ve zdi s ostěním tesaným z kamene nebo jen vyzděné z cihel, se vyskytují na obou stavbách. Nápadným prvkem je rovněž analogický záchodový rizalit, který v té době rozhodně nepatřil k běžnému vybavení českých feudálních sídel. Na základě této podobnosti by bylo třeba uvažovat o tom, že i rizalit v Dražicích pochází z přestavby mistra Viléma.

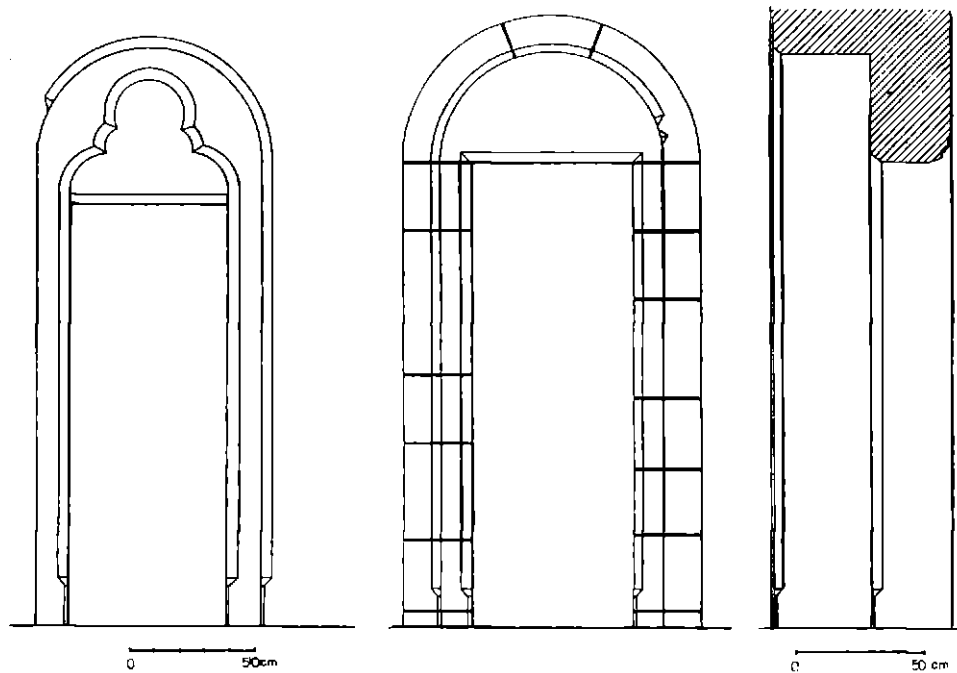
Pro úplnost je nutno zmínit ještě nejstarší etapu lucemburské přestavby Pražského hradu, která se projevila úpravami Starého královského paláce po r. 1333. Již D. Menclová (1976, 47) uvedla formální podobnost portálů z gotického přízemí paláce s portály litovické tvrze. Na Pražském hradě jsou neúplně dochovány čtyři portály, které jsou vlastně sedlové, ale jejich nadpraží má ještě trojlistou slepou kružbu, takže vzbuzuje dojem složitějšího hrotitého otvoru.

V případě Pražského hradu však není prokazatelná bezprostřední souvislost s Dražickými stavbami. Portály z Královského paláce jsou sice svým pojetím odlišné a velmi dobře, i když ne tak precizně jako v Litovicích, kamenicky opracované. Uvažovat by se dalo i o jisté francouzské orientaci, ta však nepřekvapí, šlo-li o přestavbu

Obr. 14. Kamenická značka z portálu v sutě-
rěnu a rekonstrukce zubáku, kterým byl
portál opraven.

Obr. 15. Litovice, tvrz, okr. Praha-východ. Profilace
ostění velkého hrotitého okna (jižní strana, 2. patro);
dole profilace velkého obdélného okna (severní strana,
2. patro).

Obr. 16. Dva obdélné okosené portály s půlkruhovými tympanony z předsínky schodiště ve 2. patře (kaple?).
Všechny kresby architektonických detailů z Litovic P. Chotěbor.

vyvolanou mladým králem Karlem, který se právě z Francie vrátil. Je otázkou, kolik mistrů, povolanych z Francie, v té době mohlo v Čechách působit. Můžeme se jen dohadovat, kolik práce na stavbách a architektonických detailech provedli francouzští mistři sami a kolik jí dokázali výrazně ovlivnit zaučením domácích kameníků nebo předlohami a vzory, které s sebou přinesli či které za svého pobytu vytvořili.

Působení cizích stavebních hutí či jednotlivých mistrů se může v zásadě projevat dvojím způsobem — jednak ve sféře dispoziční a jednak v oblasti architektonického detailu a výtvarného ztvárnění (popřípadě kombinací obou způsobů). V případě mistra Viléma a jeho spolupracovníků jde především o sféru detailu a v případě novostavby litovické tvrze i o vliv na její dispoziční řešení. V celkové profánní stavební produkci 1. pol. 14. století zůstávají francouzsky orientované stavby Jana IV. z Dražie přes svůj umělecký význam epizodou. V době svého vzniku jistě patřily k nejnáročnějším feudálním sídlům, i když v oblasti hradní architektury nevybočily svými provozními vlastnostmi ze standardu nejkvalitnějších objektů. Přímý vliv francouzských stavitelů zůstal však omezen na biskupovy stavby a tyto nenalezly bezprostřední následovníky. K dobré rozpoznatelnosti působení mistra Viléma a jeho spolupracovníků kromě výjimečně dobré historické evidence významně přispívá i vysoká kvalita jejich výtvarného projevu. I z tohoto důvodu jde o situaci spíše výjimečnou, neboť rozdíl profesionálních schopností oproti domácímu prostředí byl řádově o stupeň vyšší.

V případě historicky nedoloženého působení méně kvalitních řemeslníků je možnost jejich jednoznačného odlišení nepoměrně komplikovanější.

Literatura

- DURDÍK, T., 1978: *Nástin vývoje českých hradů 12.—13. století (Entwicklungsskizze böhmischer Burgen aus dem 12.–13. Jh.)*, AH 3, 41–52.
- DURDÍK, T., v tisku: *Kastellburgen des 13. Jhs. in Mitteleuropa*, Wien—Köln.
- DURDÍK, T. — BOLINA, P., v tisku: *Böhmische bischöfliche Burgen bis zu den Hussiten Kriegen*, *Castrum Bene* 3.
- CHALOUPECKÝ, V., 1908: *Jan z Dražie, poslední biskup pražský*, ČSPSČ XVI, 51–84, 133–163, 181–196.
- CHOTĚBOR, P., 1985: *Stavební podoba české středověké tvrze*, nepublikovaná kandidátská disertace.
- CHOTĚBOR, P., 1992: *Architektonické detaily v prostředí českých tvrzí*, (*Die Architektonischen Glieder der Tschechischen Festen*). Sborník SPS 3, 112–128.
- CHYTIL, K., 1884: *O mistru Vilémovi, staviteli z Avignona*, PA XII, 415–420.
- MENCL, V., 1940: *Dražice, hrad — konvolut hlášení a nálezočných zpráv v archivu nálezočných zpráv ArÚ AVČR v Praze*.
- MENCL, V., 1941: *Biskup Jan IV. z Dražie v dějinách české architektury*, *Umění* XIII, 101 až 122.
- MENCLOVÁ, D., 1976: *České hrady 12.*, Praha.
- RYKL, M., 1984: *Litovice o. Praha-východ*, *Ročenka KAS* 1984, 84–95.
- SALCH, CH. L., 1979: *Dictionnaire des chateaux et des fortifications du moyen age en France*, Strasbourg.
- WIRTH, Z., 1907: *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese kladenském*, 94–97, Praha.

Zusammenfassung

Äußerungen der direkten Wirkung der französischen Hütte in der böhmischen Architektur der Feudalsitze des 14. Jahrhunderts

Ein gutes und ausnahmsweise auch gut belegtes Beispiel der fremden Einwirkung in der böhmischen Bauproduktion im Bereich der Burgarchitektur ist die Tätigkeit der französischen Baumeister, die im Dienste des Prager Bischofs Jan IV. aus Dražice standen. Diese Tatsache ist in der Fachliteratur gut bekannt (besonders D. und V. Mencl haben sich mit dieser Frage be-

schäftigt). Prager Bischof hat Meister Vilhem von Avignon, den er während seines Aufenthaltes in Frankreich kennengelernt hat, nach Böhmen eingeladen. Meister kam mit drei Helfern um den Bau einer Brücke in Roudnice anfangen zu können. Während eines Jahres haben diese drei Franzosen 2 Pfeiler und einen gewölbten Bogen gebaut. Dabei haben sie die heimischen Steinmetzer und Maurer so gut gelernt, daß sie nach Frankreich zurückkehren konnten.

Die Franzosen haben aber auch andere Bauten in Böhmen gebaut. Es handelt sich um einen Teil des Klosters in Roudnice, die Kirche in Velký Pálec, ein Umbau der Burgen in Roudnice und in Dražice und Palast der Feste in Litovice.

Die Burg Dražice ist heute eine Ruine. Sie wurde in den 60. Jahren des 13. Jhdts. von Rehnik aus Dražice gegründet. Wenn die französischen Meister nach Dražice kamen, stand dort schon ein zylindrischer Bergfrit und zweitraktiger Palast. Beim Umbau des großen Palastes sind Ergdeschoß und ein Teil des 1. Stockwerks unverändert geblieben. Alle höhere Stockwerke wurden neu gebaut. Die Wohn- und Repräsentationsräume waren im 2. Stock. Besondere Aufmerksamkeit verdienen die Fenster im Palast. Von der Innenseite wurde die Fensterwand so behandelt, daß die einzelnen Fenster einen komplizierten Masswerk gebildet haben und das eigentliche Fenster bildete nur das Mittelfeld. Außerdem sind im 2. Stock noch Reste eines Ofens, Portals, Kasten in der Mauer und vor allem ein Torso der Kapelle im Turm.

Während der Lebenszeit des Bischofs Jan IV. von Dražice hat man auch in anderen Burgen gebaut. Aus dieser Zeit stammt zweitraktiger Kleinpalast in der NO-Ecke. Auch die Umfassungsmauer wurde erhöht. Beim Umbau hat man schon auch Ziegel benutzt. Nach dem Umbau stellte die Burg Dražice einen außerordentlichen Bau dar.

In Litovice hat sich nicht nur um einen Umbau gehandelt, sondern um eine neue Feste, die auf dem alten Bauplatz gebaut wurde. Von diesem Bau ist nur aleinstehender Palast geblieben. Diese Feste hatte in Böhmen keine Parallele. Eine Ausnahmstellung der Feste in Litovice besteht besonders in den architektonischen Details.

Für die Vollständigkeit ist es noch nötig die Portale aus der ältesten Etappe des luxemburgischen Umbau im Prager königlichen Burg zu erwähnen. Bestimmte Verwandtschaft und französischer Art dieser Details bedeutet noch nicht, daß man diese Bauteile mit den Bauten des Bischofs Jan von Dražice vergleichen kann.

Abbildungen:

1. Burg Dražice. Bez. Mladá Boleslav. Burgruine mit einer Torso des großen Palastes. Situation im Jahr 1940. Foto D. Menclová.
2. Burg Dražice. Burggrundriß nach D. Menclová.
3. Burg Dražice. Reste des großen Palastes. Ansicht vom Hof. Situation im Jahr 1940. Foto D. Menclová.
4. Burg Dražice. Kaminreste im 1. und 2. Stock des großen Palastes. Stand im Jahr 1980. Foto T. Durdik.
5. Burg Dražice. Zeichnerische Rekonstruktion eines Fenstres im 2. Stock des großen Palastes. Nach V. Mencl.
6. Burg Dražice. Fenster im 2. Stock des großen Palastes. Ansicht von außen aus dem Jahr 1982. Foto T. Durdik.
7. Burg Dražice. Reste der Kapelle im 2. Stock des Turmes, der zum großen Palast zugebaut wurde. Stand im Jahr 1940. Nach D. Menclová.
8. Burg Dražice. Gesamtansicht von Norden. Links Reste des kleinen Palastes, im Hintergrund Torso des großen Palastes, rechts ein neuzeitlicher Speicher. Situation im Jahr 1940. Nach D. Menclová.
9. Litovice. Feste, Bez. Prag-Ost. Die Südwand des Palastes mit gotischen Details. Foto T. Durdik.
10. Litovice. Feste. Das nördliche Eintrittsportal (in der Sekundärlage) mit einem Wappen Herren von Dražice. Foto T. Durdik.
11. Litovice. Feste. Zugemauertes Portal im 1. Stock der Feste. Foto T. Durdik.
12. Litovice. Feste. Ausstattung der Außenecke des Palastes — rechts der heutige Zustand, links ein Rekonstruktionsversuch.
13. Litovice. Feste. Das Fensterchen in einer rechteckigen Form mit einem Masswerk auf dem Tympanon (Südwand im Ergdeschoß). Das Gitter ist nach den aufbewahrten Löchern rekonstruiert.
14. Litovice. Feste. Das Steinmetzzeichen aus dem Portal im Souterrain und Rekonstruktionsversuch des Zahneisens, mit dem Steine dieses Portals bearbeitet wurden.
15. Litovice, Feste. Profilierung des grossen spitzbogiges Fensters (Südfassade, 2. Stock), unten Profilierung des grossen rechteckigen Fensters (Nordfassade, 2. Stock).
16. Zwei rechteckige abgeschrägte Portalen mit halbkreisförmigen Tympanonen aus der Vorhalle des Wendeltrepens (die Kapelle?). Alle Zeichnungen aus der Feste Litovice von Petr Chotěbor.

